

УДК 336

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ

Корнєєв М.В.*, 2013

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті визначено та систематизовано фактори впливу на діяльність суб'єктів фінансового сектору за внутрішніми і зовнішніми ознаками. Розглянуто особливості прояву цих факторів на діяльність суб'єктів фінансового сектору та їх взаємозв'язок. Досліджено вплив політики реалізації фінансових продуктів високої та низької якості на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору. Запропоновано тактичні та стратегічні напрями підвищення ефективності діяльності вітчизняних суб'єктів фінансового сектору в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: діяльність, фінансова сфера, суб'єкт, фінансовий сектор, фінансовий ринок, фінансова система, фінансовий продукт, фактор, вплив, ефективність.

Постановка проблеми. Стан розвитку окремих сегментів фінансового сектору обумовлює розвиток фінансової системи країни в цілому. Розвинені держави в сучасних умовах стикаються з проблемою внутрішньої недостатності капіталу, що виступає передумовою подальшого розвитку їх фінансових систем. Ефективна діяльність суб'єктів фінансового сектору, займаючи особливе місце в системі господарювання, виступає одним з елементів розвитку економіки будь-якої країни, забезпечуючи її стабільність, платоспроможність та відносну безперервність господарської діяльності її суб'єктів. За допомогою такої діяльності може бути забезпечена потреба в надійному захисті від багатьох ризиків існуючих в конкретний момент суспільного розвитку. У процесі діяльності суб'єктів фінансового сектору створюються відповідні фонди, які з плином часу перетворюються в інвестиційний капітал, стимулюється науково-технічний прогрес, забезпечується соціальний захист окремих суб'єктів економічної системи, знижується суспільна соціальна напруженість у суспільстві. Недостатня ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору виступає стримуючим фактором її впливу на економіку держав. Для задоволення економічних інтересів учасників фінансової системи необхідною є не тільки фінансова стійкість чи надійність суб'єктів фінансового сектору на ринку, але й, безумовно, ефективна та прибуткова їх діяльність. Стратегічна важливість діяльності суб'єктів фінансового сектору для держави обумовлює визначення, систематизацію системи факторів, які впливають на її ефективність, з метою подальшого стимулювання економічного розвитку.

Аналіз останніх наукових досліджень. Серед наукових праць, в яких досліджувалася діяльність суб'єктів фінансового сектору та фактори впливу на неї слід відзначити роботи таких вчених як: Г.Азаренкова [1], Н.Балук [2], Д.Бланд [3], Н.Добош [4], А.Зубець [5], М.Крейдич [6], В.Лісовал [7], Г.Пурій [9], І.Рекуненко [10], І.Школьник [11] тощо. Проте в більшості праць лише розглядається вплив на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору по окремим групам факторів, що зумовлює необхідність комплексного підходу до такого дослідження.

Постановка завдання. Мета даної статті полягає у ідентифікації та комплексному дослідженні факторів впливу на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору в сучасних умовах економічного розвитку, розробці тактичних та стратегічних напрямів підвищення ефективності такої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність суб'єктів фінансового сектору передбачає залучення відповідного капіталу з метою покриття збитків окремих суб'єктів економіки, створює передумови для вивільнення коштів та більш ефективного їх подальшого використання, знижує невизначеність при фінансовому плануванні діяльності суб'єктів підприємництва, скорочує витрати на управління ризиками економічної діяльності. Існує безліч підходів до класифікації факторів впливу на діяльність суб'єктів фінансового сектору. Так, за одним з підходів фактори впливу поділяються на економічні, політичні та історичні (рис. 1).

* © Корнєєв М.В. – к.е.н., доцент, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

Рис. 1. Фактори впливу на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору.

Наприклад, розвиток галузей промисловості призводить до зростання окремих видів фінансових послуг, що пов'язані з підприємництвом; інвестиційна привабливість впливає на процес залучення інвестицій окремими суб'єктами фінансового сектору; розвиток тіньового ринку призводить до зростання відповідних схем відмивання грошей за участю суб'єктів фінансової системи, що обумовлює недовіру суб'єктів економічної діяльності до неї. Політична нестабільність впливає на розвиток економіки, а отже й фінансової сфери. Незадовільний стан законодавства у фінансовій сфері ускладнює механізми функціонування фінансової системи, виважену державну політику у фінансовій сфері, державний нагляд та контроль, створює ряд обмежень щодо розміщення резервів тощо. Історичні фактори формують довіру, загальне відношення економічних суб'єктів до фінансової системи [2].

Згідно з іншим підходом щодо класифікації факторів впливу на діяльність суб'єктів фінансового сектору виділяють зовнішні та внутрішні фактори (таблиця 1).

Таблиця 1

Внутрішні та зовнішні фактори впливу на діяльність суб'єктів фінансового сектору [1;2;3;4;6;10;12]

Внутрішні фактори впливу	Зовнішні фактори впливу*
якісний вибір цільового сегменту; орієнтація діяльності на клієнта; вірний розрахунок ціни на фінансову послугу; стратегія перерозподілу ризиків; кваліфікованість продажів фінансових послуг; професіоналізм при оцінці завданих збитків; можливість своєчасного врегулювання збитків; адекватний фінансовий менеджмент при формуванні резервів для подальших виплат; адекватний інвестиційний менеджмент; кваліфікація кадрового потенціалу суб'єктів; якісна система контролю параметрів діяльності суб'єкта;	рівень життя населення; частка коштів на придбання фінансових продуктів; фінансова стабільність економіки; чисельність населення, його віковий склад, рівень зайнятості, пенсійний вік, рівень освіти; рівень кадрового та наукового забезпечення ринку; наявність міждержавних домовленостей у фінансовій сфері; культурний спадок країни у фінансовій сфері; вплив науково-технічного прогресу на діяльність суб'єктів фінансової системи; фактори місткості та насиченості ринку; фактори системи захисту прав споживачів; інформаційна закритість фінансового ринку; фінансове шахрайство; ступінь залучення суб'єктів фінансового сектору до вирішення окремих питань фінансової сфери; рівень фінансової культури населення; рівень впровадження інформаційних систем та технологій у фінансову сферу;

система якісного стратегічного планування діяльності суб'єктів, система організаційних структур; рівень розроблення каналів продажу фінансових продуктів (роздрібних, мережевих, он-лайн-продажів); властивості фінансових продуктів; якість фінансових продуктів.	відсутність (наявність) якісної, доступної звітності суб'єктів фінансового сектору, методів обробки даних; відсутність (наявність) бази даних збиткових суб'єктів фінансового сектору, недобросовісних суб'єктів економіки; відсутність (наявність) механізмів ефективної взаємодії складових фінансової системи; рівень розвитку інфраструктури фінансового ринку; нерозвиненість фінансового посередництва, професійних оцінювачів фінансових ризиків; фіктивність значної частки фінансових операцій на ринку; рівень покриття ризиків; нерозвиненість довгострокових видів фінансових послуг.
--	---

** Примітка. частина таких факторів наведена на рисунку 1.*

Фактори внутрішнього середовища знаходяться під постійним впливом факторів зовнішнього середовища, яке динамічно змінюється, впливає на якість системи реалізації фінансових продуктів, на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору в цілому.

Вплив реалізації фінансових продуктів високої та низької якості на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору представлено на рис. 2.

Діяльність у сфері виявлення, аналізу факторів впливу на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору необхідно проводити з урахуванням конкретних складових як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Суб'єкт фінансового сектору, який пропонує на ринку фінансові продукти високої (низької) якості, забезпечує високий (низький) ступінь лояльності клієнтів, високий (низький) рівень дохідності, високі (низькі) фінансові результати діяльності, можливість зниження (підвищення) цін на фінансові продукти [2; 5]. Забезпечення високої якості фінансових продуктів пов'язане з організацією їх продажів та сприяє підвищенню ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору в цілому.

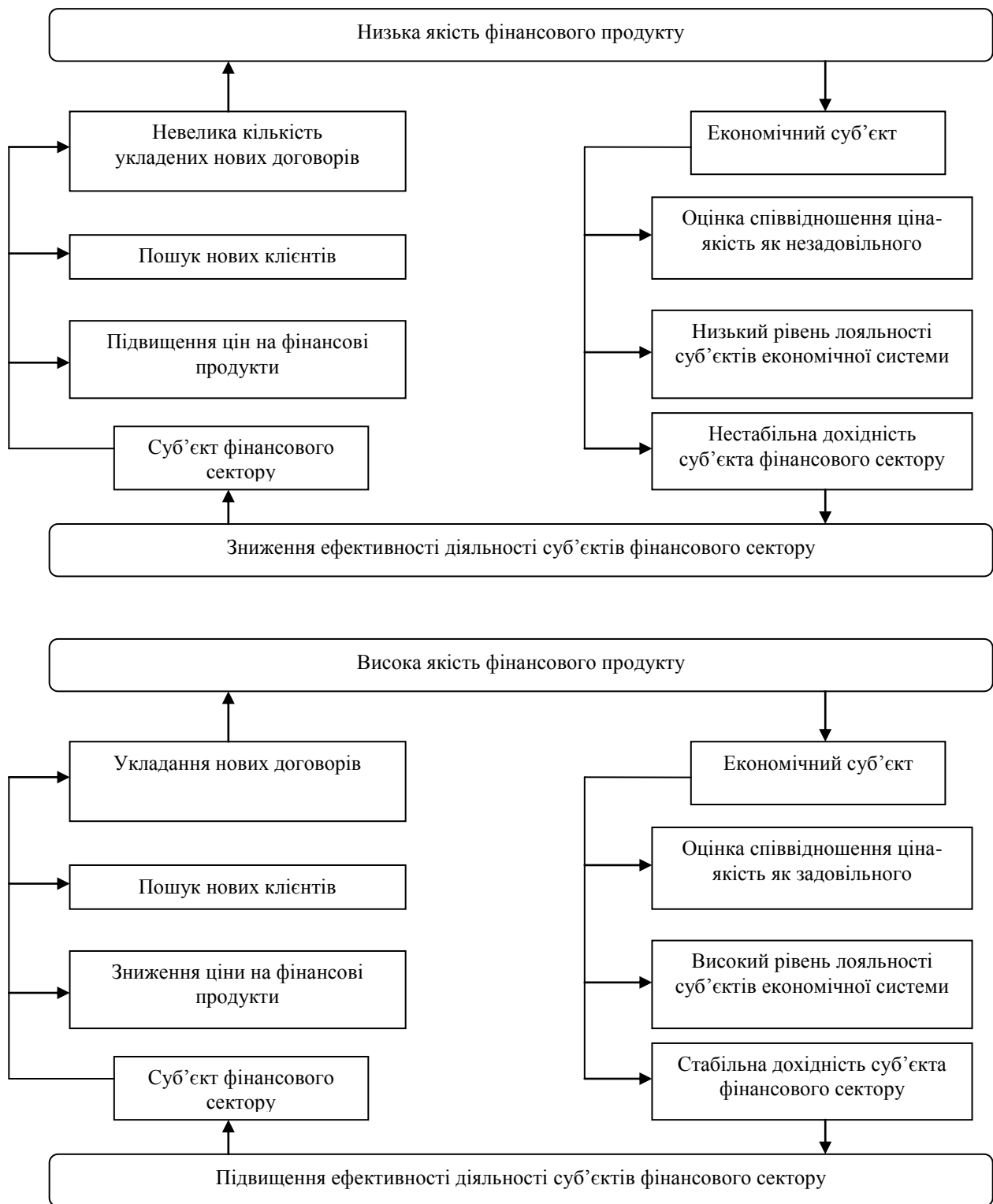

Рис. 2. Вплив політики реалізації фінансових продуктів високої та низької якості на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору.

Розглянемо вплив на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору інвестиційного та фінансового менеджменту. Інвестиційний менеджмент сприяє підвищенню ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору шляхом: забезпечення достатньої інвестиційної підтримки темпів розвитку діяльності; оптимізації співвідношень між прибутковістю та ризикованістю інвестиційної діяльності, між ліквідністю та прибутковістю інвестиційного портфеля; забезпечення достатнього обсягу формування інвестиційних ресурсів відповідно до

потреб діяльності суб'єктів фінансового сектору; забезпечення узгодженості інвестиційних рішень з державними вимогами щодо розміщення резервів тощо [6; 8; 9]. На діяльність суб'єктів фінансового сектору впливає фінансовий менеджмент, який сприяє підвищенню її ефективності шляхом: забезпечення достатнього обсягу капіталу суб'єктів для формування необхідних темпів їх розвитку; забезпечення умов формування капіталу суб'єктів; створення умов для максимізації дохідності використання капіталу при відповідному рівні фінансового ризику; мінімізації ризиків формування (втрати) капіталу внаслідок діяльності суб'єктів; створенню умов для інфляційного захисту капіталу тощо [12].

Важливим аспектом забезпечення ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору виступає якість фінансового обслуговування. Також фактором впливу на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору є рівень капіталізації (наприклад, низький рівень капіталізації фінансової системи унеможливорює її суб'єктам приймати на себе великі ризики, вимагає перерозподілу таких ризиків, як правило, за участю іноземних суб'єктів фінансового сектору).

Додатковими чинниками впливу на ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору виступають: недостатня можливість довгострокового розміщення резервів, надмірна кількість суб'єктів фінансового сектору у фінансовій системі, слабкий рівень розвитку систем перерозподілу ризиків між суб'єктами тощо.

Ефективність діяльності досліджуваних суб'єктів визначається насамперед фінансовою стійкістю, стабільністю, платоспроможністю, надійністю та рентабельністю здійснення фінансових операцій. У відповідності цим критеріям зацікавлені суб'єкти фінансового сектору, бо фінансова нестабільність загрожує розвитку їх діяльності. Управління портфелем фінансових послуг (для досягнення такої його структури, яка б забезпечувала оптимальне співвідношення між безпекою й прибутковістю) є одним із основних чинників забезпечення фінансової надійності суб'єктів фінансового сектору. На платоспроможність таких суб'єктів (здатність у будь-який час виконувати зобов'язання із укладених договорів) впливають зовнішні фактори (інфляція; зміна законодавства; кон'юнктура ринку; природні явища; соціальні потрясіння) та внутрішні фактори (стратегія суб'єктів фінансового сектору і механізм її реалізації; масштаби діяльності суб'єктів та її диверсифікація; ефективність інвестиційної діяльності, структура інвестиційного портфеля) [4; 11]. Законодавчо визначено умови, які забезпечують відповідний рівень платоспроможності суб'єктів фінансового сектору (наявність сплаченого статутного фонду; наявність гарантійного фонду; створення резервів, достатніх для майбутніх виплат; перевищення фактичного запасу платоспроможності суб'єктів над розрахунковим нормативним запасом) [8].

Основним показником ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору є їх рентабельність. Показники рівня рентабельності фінансових операцій не повинні бути занадто високими чи низькими. Наприклад, низькі показники призведуть до зниження можливості самоокупності витрат, при цьому ситуацію можна стабілізувати або зміною обсягів відповідальності по окремих видах фінансових послуг, або приведенням у відповідність системи цін на такі послуги [7].

На рис. 3 зображено загальні вимоги до забезпечення фінансової стійкості суб'єктів фінансового сектору [4; 9; 12].

Для підвищення ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору в сучасних умовах господарювання є необхідним забезпечити: відповідність умов їх діяльності потребам суб'єктів економічної системи, конкурентоспроможність, прийнятну вартість, відповідне оформлення фінансових продуктів, зручність при укладанні договору та якість його підготовки, ділову активність суб'єктів фінансового сектору, зіставлення обсягів їх капіталу, відповідний рівень сплаченого статутного капіталу, показники структури активів, які визначають рівень платоспроможності тощо. Ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору залежить від якісного використання відповідних ресурсів та їх структури. На структуру та ефективність використання цих ресурсів мають вплив перелічені вище зовнішні та внутрішні фактори.

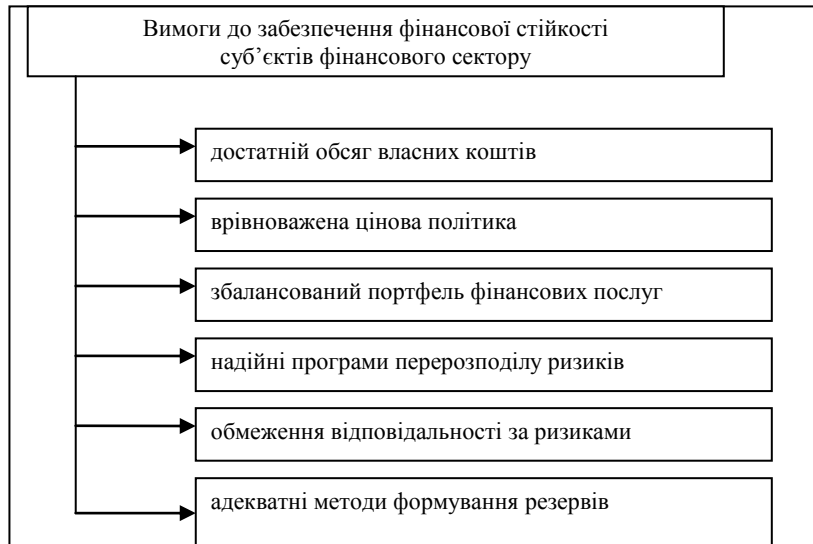

Рис. 3. Вимоги до забезпечення фінансової стійкості суб'єктів фінансового сектору.

Висновки. На ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору впливає система внутрішніх та зовнішніх факторів (інфляція, стратегічні засади функціонування цих суб'єктів, особливості їх маркетингу та менеджменту, недосконалість законодавчої бази, організаційного забезпечення, рівень капіталізації таких суб'єктів, нерозвиненість системи перерозподілу ризиків, політична нестабільність, недовіра суб'єктів економіки до фінансової системи, рівень кваліфікації кадрів у фінансовій сфері, інформаційна закритість фінансової системи тощо). Забезпечивши ефективну діяльність суб'єктів фінансового сектору є можливим проводити кількісні і якісні зміни для подальшого забезпечення зростання потенціалу фінансової системи в майбутньому. Висока ефективність діяльності суб'єктів фінансового сектору забезпечить їм платоспроможність, рентабельність, здатність виконувати всі свої зобов'язання у повному обсязі перед суб'єктами економічної системи, можливість вчасно реагувати на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки. Підвищення ефективності діяльності суб'єктів фінансового сектору можливо за рахунок посилення їх фінансової стійкості, стабільності, платоспроможності та рентабельності, забезпечення ефективного державного регулювання, нагляду у фінансовій сфері, врахування успішного міжнародного досвіду розвитку фінансової сфери; вдосконалення законодавчої бази у фінансовій сфері; створення фонду гарантування виплат; підвищення рівня фінансової культури суб'єктів економічної діяльності.

Література:

1. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія / Г.М. Азаренкова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 328 с.
2. Балук Н. Р. Модель поведінки споживачів страхових послуг за концепцією маркетингу / Н. Р. Балук // Вісник Львівської комерційної академії. – 2009. – № 30. – С. 21-29.
3. Бланд Д. Страхування: принципи і практика / Д.Бланд. – М.: Финанси та статистика, 2007. – 416 с.
4. Добош Н.М. Оцінка фінансової стійкості страховика / Н.М. Добош // Формування ринкової економіки в Україні: наук. зб. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2009. – №19. – С. 207-212.
5. Зубець А.Н. Страховий маркетинг: учеб. пособие / А.Н. Зубець. – М.: АНКІЛ, 2008. – 251 с.
6. Крейдич М.І. Інвестиційна діяльність страхових компаній / М.І. Крейдич // Фондовий ринок. – 2010. – № 48. – С. 18-21.
7. Лісовал В.П. Оцінка результатів діяльності страхової компанії / В.П. Лісовал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_2/Lisoval_209.htm – Назва з екрану.
8. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dfp.gov.ua.
9. Пурий Г.М. Інституційне забезпечення розвитку фінансового ринку України / Г.М. Пурий // Економіка АПК. – 2010. – №2. – С. 95-101.
10. Рекуненко І.І. Інфраструктура фінансового ринку: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / І.І. Рекуненко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. – 411 с.
11. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: монографія / І.О. Школьник. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
12. Юрченко Л.А. Фінансовий менеджмент страховика : учеб. пособ. / Л.А. Юрченко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 199 с.